

Skylla og Karybdis

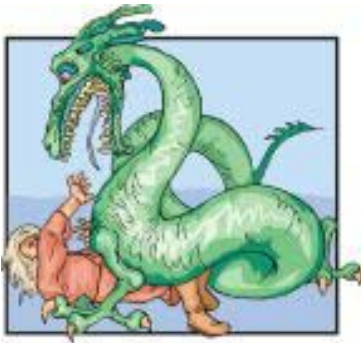
Tekst/illustrasjoner:

Øyvind Olsholt/Clipart.com

Filosofiske spørsmål:

Øyvind Olsholt

Sist oppdatert: 15. november 2003

Krigeren og helten Odyssevs er på vei hjem til Itaka etter en meget vellykket krig mot Troja. Reisen går til sjøs med alle de farer som lurar i havet. En av de merkelige tingene han møter er de to udyrene Skylla og Karybdis. De holder til på hver sin side av et smalt sund. Skylla bor høyt oppe i en hule og har seks fæle hoder på hver sin kjempelange hals. Når delfiner, seler eller mennesker passerer gjennom sundet, strekker hun alle de fryktelige kjeftene sine ned mot vannflaten for å ete dem. Karybdis på den andre siden av sundet har det med å suge til seg alt vann i nærheten tre ganger om dagen for så å pumpe det ut igjen – renses for innhold. Odyssevs valgte å gå så nær Skylla som mulig. Men mens de skrekkslagne så på hvordan vannet ble spydd ut av Karybdis på den andre siden, strakte Skylla hals fra toppen av klippen og fikk nappet til seg seks av Odyssevs' beste menn som dermed ble spist levende foran øynene på resten av mannskapet.

Spørsmål til myten

1. **Hvem er Odyssevs?**

2. **Hvor er han på vei og hvor kommer han fra?**

3. **Hvor holder Skylla til og hvordan ser Skylla ut?**

4. **Hvordan fanget Karybdis sitt bytte?**

5. **Hva valgte Odyssevs å gjøre?**

6. **Hvor mange og hvilke menn mistet Odyssevs?**

7. **Var det Skylla eller Karybdis som tok disse mennene?**

Svar på spørsmålene

1. Hvem er Odyssevs?

Odyssevs er helten i Homers store fortelling «Odysseen». (Homer regnes som forfatteren av to store diktverk i den tidlige antikken: «Odysseen» og «Iliaden». Han skal ha levd på 8-900-tallet f. Kr.) Odyssevs skal ha vært konge på den greske øya Itaka.

2. Hvor er han på vei og hvor kommer han fra?

Han er på vei hjem til Itaka etter å ha vunnet krigen mot Troja.

3. Hvor holder Skylla til og hvordan ser Skylla ut?

Skylla var et uhyre som etter sagnet holdt til i en hule på den ene siden av et trangt sund i Middelhavet. Skylla hadde to halsar med seks fryktinngytende hoder på hver hals.

4. Hvordan fanget Karybdis sitt bytte?

Tre ganger om dagen slukte Karybdis alt vann som var i nærheten av det og silte det for alt som var spiselig.

5. Hva valgte Odyssevs å gjøre?

Han valgte å gå så tett opp til Skylla som mulig for å unngå å bli sugd inn i gapet til Karybdis.

6. Hvor mange og hvilke menn mistet Odyssevs?

Odyssevs mistet seks av sine beste menn til Skylla.

7. Var det lurt av Odyssevs å gå så nærme Skylla?

Han tenkte kanskje slik: hvis de ble tatt av Karybdis, ville alle miste livet, men hvis Skylla fikk tak i dem, var det en sjanse for at noen kunne slippe unna. Isåfall var det kanskje lurt. Eller hva synes du?

Filosofiske grublerier

1. *Odyssevs visste hvilke farer han vil møte i dette sundet. Likevel seiler han inn i det. Har du noen gang gjort noe skummelt som du visste var farlig? Hva da? Hvorfor gjorde du det når du visste det var farlig? Er det spennende å gjøre farlige ting?*

2. *Hva er det farligste av alt i hele verden? Er det noe som er helt ufarlig? Hvis du kunne velge, vil du gjort det farlige eller det ufarlige? Hvorfor?*

3. *Kan du være farlig? Betyr det at alle andre må passe seg for deg? Betyr det at alle andre må gjøre som du sier? Betyr det at alle andre er ufarlige? Kanskje du kan være farlig bare for noe/noen? Kanskje for f.eks. en mus? Eller er det musen som er farlig for deg? Er det andre ting du kan være farlig for? Kanskje du er farlig for en iskrem?*

4. *Hva er mest og hva er minst farlig:*

- å slukke på kniven*
- å sove i overkøye*
- å gå ytterst på fortauet*
- å sykle om vinteren*
- å glemme å gjøre lekser*
- å stjele*
- å sløss*
- å klatre i trær*

5. *Hvem synes du mest synd på: de seks som havnet i gapet til Scylla – eller Odyssevs som mistet seks av sine beste menn? Eller Karybdis som bare fikk sluke vann? Hvem synes du mest synd på:*

- den som har mistet alle vennene sine eller den som har mistet alle tingene sine?*
- den som har tannverk eller den som har brukket armen?*
- den som tørster eller den som sulter?*
- den som gråter eller den som er lei seg uten å gråte?*
- den som savner mamma eller den som savner pappa?*

Kan du tegne en tegning av den som det er mest synd på i hele verden? Er han/hun/det glad eller lei seg? Hvorfor det?

6. *Odyssevs gjør noe vel dig farlig når han legger kursen inn mot sundet. Han er klar over at de risikerer livet i dette trange stredet. Men behøver det all tid bety at det er livet som står på spill når noe er farlig? Tenk på følgende situasjoner:*

- hugge ved
- spille fotball i stuen
- hoppe i fall skjerm fra fjell
- at noen får tak i dagboken din

På hvilken måte representerer disse handlingene fare, hva er det som «står på spill» her? Er alt «farlig» på samme måte? Hvilke av alternativene er «farligst»? Hvorfor? Hva er det motsatte av fare?

7. *Av Kirke har Odyssevs fått detaljert advarsel om Scylla og Karybdis. Så han visste nok på forhånd at det beste ville være å gå så nærme Scylla som mulig. Men utfallet ble katastrofalt uansett, han mistet seks av sine beste menn. Situasjonen illustrerer et dilemma: uansett hva man velger, blir det galt. Moral en kan kanskje forstås dithen: som mennesker kan vi ikke unnslipe valget, det å velge – selv når valget står mellom to onder. Hva ville du selv valgt (og hvorfor):*

- å fryse eller å svette?
- å fortsette å være sammen med en gutt/jente som du er vel dig glad i, men som er utro mot deg – eller å slå opp med ham/henne?
- å velge en utdanning som vil sikre deg en kjedelig jobb eller en utdanning som du tror du vil like, men kanskje ikke vil gi deg noen jobbmulighet?
- å hoppe i sjøen i mars måned for tusen kroner eller å la det være?

Er det noe ved disse valg situasjonene som gjør at de ikke er like viktige?

8. *I myten mister seks av Odyssevs menn siden Odyssevs valgte å seile gjennom sundet. Hadde han rett til å foreta et slikt valg hvor han visste at han risikerte andres liv? Om han hadde rett til å risikere andres liv, finnes det flere mennesker som også har rett til det?*

Var det verdt det? Finnes det i det hele tatt noe som det er verdt å ofre livet for? Finnes det større ofre enn det å ofre selve livet?